

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 10.6.2011
COM(2011) 343 τελικό

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**Ετήσια έκθεση για τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της
ανθρωπιστικής βοήθειας και της πολιτικής προστασίας, καθώς και για την εφαρμογή
τους το 2010**

{SEC(2011) 709 τελικό}

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ένας από τους μεγαλύτερους χορηγούς ανθρωπιστικής βοήθειας στον κόσμο και βασικός φορέας της παροχής άμεσης ανακούφισης στα θύματα ανθρωπογενών και φυσικών καταστροφών. Επίσης, προωθεί το σεβασμό και την προσήλωση στο διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ιδίως μέσω της Γενικής Διεύθυνσης Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Πολιτικής Προστασίας (DG ECHO), αποσκοπεί στη διάσωση και τη διατήρηση της ζωής αλλά και του περιβάλλοντος και της ιδιοκτησίας, με την πρόληψη και την ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου και τη διασφάλιση της ακεραιότητας και της αξιοπρέπειας των πληθυσμών που πλήττονται από φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές εντός ή εκτός της Ένωσης. Η εντολή της Επιτροπής καλύπτει την ανθρωπιστική βοήθεια και την πολιτική προστασία, τους δύο κυριότερους μηχανισμούς που διαθέτει η ΕΕ για να εξασφαλίσει ταχεία και αποτελεσματική αρωγή στα άτομα που είναι εκτεθειμένα στις άμεσες συνέπειες των καταστροφών.

Η ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΕ η οποία είναι διαφορετική από την πιο μακροπρόθεσμη αναπτυξιακή βοήθεια ή τα μέσα εξωτερικής πολιτικής, βασίζεται στις αρχές του ανθρωπισμού, της αμεροληψίας, της ανεξαρτησίας και της ουδετερότητας. Η δέσμευση αυτή όσον αφορά τη βασιζόμενη σε αρχές ανθρωπιστική βοήθεια εδράζεται στη συνθήκη της Λισσαβόνας.

Οι πολιτικές της ανθρωπιστικής βοήθειας και της πολιτικής προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης καταδεικνύουν έμπρακτα τη δέσμευσή της να στηρίζει τους πληθυσμούς εντός και εκτός της Ένωσης που έχουν ανάγκη από βοήθεια όταν βρίσκονται σε καταστάσεις που τους καθιστούν εξαιρετικά ευάλωτους. Συμβάλλει στην επίτευξη ενός στρατηγικού στόχου στις εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ, όπως καθορίζεται στη συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο διορισμός ενός Επιτρόπου επιφορτισμένου με την ανθρωπιστική βοήθεια και την αντιμετώπιση κρίσεων είναι ενδεικτικός της σημασίας που αποδίδεται στην πολιτική ανθρωπιστικής βοήθειας. Ο μηχανισμός πολιτικής προστασίας, ο οποίος προσαρτήθηκε στην ανθρωπιστική βοήθεια σε μία ενιαία Γενική Διεύθυνση από το Φεβρουάριο του 2010, αποσκοπεί στη διευκόλυνση της συνεργασίας σε παρεμβάσεις παροχής βοήθειας στον τομέα της πολιτικής προστασίας σε περίπτωση σοβαρών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης που απαιτούν άμεση αντιμετώπιση.

Η παράδοση της βοήθειας σε ένα παγκόσμιο περιβάλλον

Πολλά από τα σημερινά παγκόσμια θέματα έχουν αντίκτυπο τόσο στην κλίμακα όσο και στο είδος των προκλήσεων που συνδέονται με την ανθρωπιστική βοήθεια και την πολιτική προστασία.

Η εξέλιξη των απειλών για την ασφάλεια. Μολονότι από το τέλος του ψυχρού πολέμου υπάρχουν λιγότερες συγκρούσεις μεταξύ των χωρών, άρχισαν να επικρατούν άλλα είδη συγκρούσεων, των οποίων ο χαρακτήρας καθιστά πιο πολύπλοκη την αντιμετώπισή τους. Ο αυξανόμενος αριθμός ανίσχυρων και αποσταθρωμένων κρατών δημιούργησε συνθήκες για παρατεταμένη αστάθεια, βίαιες κρίσεις και εμφύλιες συγκρούσεις στη Νότιο και την Κεντρική Ασία, στη Μέση Ανατολή και την Αφρικανική Ήπειρο.

Κλιματική αλλαγή. Ποτέ άλλοτε η ανθρώπινη δραστηριότητα δεν άσκησε τόση πίεση στο περιβάλλον και στο κλίμα του πλανήτη μας. Για πρώτη φορά συμβαίνουν στον κόσμο τόσο ακραία καιρικά φαινόμενα – ξηρασίες, πλημμύρες, καταιγίδες. Στο μέλλον, η κλιματική

αλλαγή θα αυξήσει προφανώς τη συχνότητα των φυσικών καταστροφών και τη σοβαρότητα των επιπτώσεών τους, θα τροποποιήσει όμως επίσης και τη γεωγραφική κατανομή των καταστάσεων επείγουσας ανάγκης. Σε πολλές περιοχές του κόσμου, η πρόσβαση στους βασικούς φυσικούς πόρους, στο νερό και στις γεωργικές εκτάσεις γίνεται δυσχερέστερη, δημιουργώντας καινούργιες εντάσεις και μετανάστευση για κλιματικούς λόγους.

Οι αλλαγές στην παγκόσμια οικονομία. Οι αναπτυσσόμενες χώρες και οι χώρες αναδυόμενης οικονομίας αποτελούν σήμερα τη νέα κινητήρια δύναμη της παγκόσμιας οικονομικής μεγέθυνσης. Εκτιμάται ότι, έως το 2020-2025, το συνολικό ΑΕΠ των οκτώ κύριων αναδυόμενων οικονομιών θα είναι μεγαλύτερο από το σημερινό ΑΕΠ των G-8. Ενώ εκατομμύρια άνθρωποι εξέρχονται από τη φτώχεια χάρη σε αυτή την οικονομική μεγέθυνση, η ανάπτυξη εξακολουθεί να είναι πολύ άνιση, καθώς οι αναπτυξιακοί στόχοι της χιλιετίας παραμένουν απρόσιτοι για μεγάλα τμήματα του πληθυσμού.

Ο αυξανόμενος ρόλος των μη κρατικών φορέων. Σε όλο τον κόσμο, οι ΜΚΟ εμφανίστηκαν ως σημαντικές κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις· η δύναμη του ιδιωτικού τομέα αυξάνεται διεθνώς όχι μόνο στον επιχειρηματικό και χρηματοπιστωτικό τομέα αλλά και σε κοινωνικά με την ευρεία έννοια θέματα· τα παγκόσμια μέσα ενημέρωσης επηρεάζουν τη συμπεριφορά της διπλωματίας και της πολιτικής μέσω του άμεσου και συγκινησιακού αντίκτυπου των «έκτακτων δελτίων τους».

Η χρηματοπιστωτική κρίση μπορεί να έχει αντίκτυπο στους πόρους που είναι διαθέσιμοι για την ανταπόκριση στις περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. Τούτο μπορεί να οδηγήσει σε ακόμη μεγαλύτερη ανάγκη για ευρωπαϊκή αλληλεγγύη και υπογραμμίζει τη σημασία της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των αποστολών βοήθειας.

Κατά συνέπεια, η υλοποίηση της ανθρωπιστικής βοήθειας και της πολιτικής προστασίας γίνεται όλο και πιο σύνθετη και δυσχερής. Λόγω της αυξανόμενης συχνότητας και της έντασης των φυσικών καταστροφών, οι απροσδόκητες ανθρωπιστικές κρίσεις είναι όλο και περισσότερες, και ιδίως οι τεραστίων διαστάσεων καταστροφές, όπως αυτές που συνέβησαν το 2010 στην Αϊτή και στο Πακιστάν. Κατά τη διάρκεια του έτους, ενέσκησαν 373 φυσικές καταστροφές που είχαν 300 000 θύματα και έπληξαν 207 εκατομμύρια ανθρώπους στον πλανήτη.¹ Η περιοχή που επλήγη περισσότερο ήταν η Ασία με 89% του συνολικού αριθμού των θυμάτων. Στο επίπεδο των φυσικών καταστροφών, το 2010 ήταν το χειρότερο έτος των δύο τελευταίων δεκαετιών. Οι ανθρωπογενείς ανθρωπιστικές καταστροφές προκαλούνται κυρίως από εμφύλιους πολέμους, στους οποίους ο άμαχος πληθυσμός είναι όλο και περισσότερο εκτεθειμένος στη βία και στα δεινά. Αυτό το είδος συγκρούσεων χαρακτηρίζεται συχνά από την αδιαφορία των εμπόλεμων για το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο και τις ανθρωπιστικές αρχές, καθώς και από τη συρρίκνωση του ανθρωπιστικού χώρου. Η πρόσβαση στους δικαιούχους της ανθρωπιστικής βοήθειας, καθώς και η ασφάλεια και η προστασία του άμαχου πληθυσμού και των εργαζόμενων στον ανθρωπιστικό τομέα γίνονται όλο και πιο προβληματικές.

Ένα άλλο καθοριστικό χαρακτηριστικό είναι ο πολλαπλασιασμός των φορέων που εμφανίζονται στην σκηνή της ανθρωπιστικής βοήθειας. Στις παραδοσιακές ανθρωπιστικές ΜΚΟ και τις διεθνείς ανθρωπιστικές οργανώσεις προστίθενται ιδιωτικά ιδρύματα και εταιρείες που διαδραματίζουν αυξανόμενο ρόλο· σε ορισμένες χώρες, στρατιωτικές δυνάμεις διεξάγουν οιονεί ανθρωπιστικές επιχειρήσεις και ορισμένες ειρηνευτικές δυνάμεις είναι επιφορτισμένες με την προστασία, πράγμα που σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να επηρεάσει την ανθρωπιστική δράση. Σε ορισμένες περιοχές, η διακυβερνητική βοήθεια ή η προσφυγή στους στρατιωτικούς πόρους διαδραματίζουν αυξανόμενο ρόλο. Αυτός ο πολύ μεγάλος αριθμός φορέων συνεπάγεται την ποικιλία κινήτρων, συμφερόντων και πρακτικών.

¹ Πηγή: CRED (www.cred.be).

Η επαναβεβαίωση των ανθρωπιστικών αρχών της ουδετερότητας και της μη δημιουργίας διακρίσεων γίνεται όλο και πιο σημαντική.

Οι δραστηριότητες ανθρωπιστικής βοήθειας και πολιτικής προστασίας της ΕΕ κατά το 2010

Μέσω της Επιτροπής (ΓΔ ECHO), η ΕΕ παρέσχε ανθρωπιστική βοήθεια βασισμένη στις ανάγκες και διευκόλυνε την παράδοση της βοήθειας σε είδος της ευρωπαϊκής πολιτικής προστασίας.

Η ΓΔ ECHO παρεμβαίνει όπου και όταν ενσκήπτουν κρίσεις ή φυσικές καταστροφές, βοηθώντας εκατομμύρια ανθρώπων σε όλο τον κόσμο. Το 2010, η απόκριση της ΕΕ σε νέες ή παρατεταμένες κρίσεις ανήλθε σε 1 115 εκατ. ευρώ και συνίσταται:

- στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε 151 εκατομμύρια ανθρώπους περίπου² σε 80 τρίτες χώρες, από τις οποίες 39 χώρες/εδάφη ορίστηκαν στον αρχικό σχεδιασμό της ΓΔ ECHO ως χώρες/εδάφη που τελούν σε κατάσταση κρίσης,
- στην ενεργοποίηση του μηχανισμού πολιτικής προστασίας για 28 κρίσεις εντός και εκτός της ΕΕ.

Ο αρχικός προϋπολογισμός της ανθρωπιστικής βοήθειας για το 2010, που ανήρχετο σε 835 εκατ. ευρώ, αυξήθηκε επανειλημμένα για να ανταποκριθεί σε νέες κρίσεις και φυσικές καταστροφές που συνέβησαν κατά τη διάρκεια του έτους, ιδίως στις δύο τεράστιες καταστροφές στην Αϊτή και το Πακιστάν.

Ο προϋπολογισμός της ανθρωπιστικής βοήθειας αυξήθηκε με την προσφυγή στο αποθεματικό επείγουσας βοήθειας, στα ευρωπαϊκά αναπτυξιακά ταμεία που προορίζονταν για την ανθρωπιστική βοήθεια στις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, καθώς και στις μεταφορές από κονδύλια του προϋπολογισμού για άλλα μέσα εξωτερικής βοήθειας.

Από τη συνολική βοήθεια που παρασχέθηκε το 2010, υπολογίζεται ότι το 44% προοριζόταν για φυσικές καταστροφές, το 41% για παρατεταμένες κρίσεις και το 15% για κρίσεις και παρεμβάσεις ad hoc.

Οι φυσικές καταστροφές συνέχισαν να προκαλούν σοβαρές ζημιές σε όλο τον κόσμο. Η ΓΔ ECHO ακολουθεί μία διττή στρατηγική για να αντιμετωπίσει αυτού του είδους τις καταστροφές:

- την ταχεία απόκριση, παρέχοντας ανθρωπιστική βοήθεια και διευκολύνοντας και συντονίζοντας τη βοήθεια πολιτικής προστασίας που παρέχεται από τα κράτη μέλη και τις χώρες που συμμετέχουν στο μηχανισμό πολιτικής προστασίας σε εθελοντική βάση σε άλλα κράτη (ΕΕ και τρίτες χώρες) με την ενεργοποίηση του μηχανισμού,
- την ετοιμότητα αντιμετώπισης των καταστροφών, προσδιορίζοντας τις γεωγραφικές περιοχές και πληθυσμούς που είναι οι πλέον ευάλωτοι σε φυσικές καταστροφές και για τους οποίους καταρτίζονται ειδικά προγράμματα για την ετοιμότητα αντιμετώπισης των καταστροφών.

² 151 εκατ., από τα οποία 101 εκατ. μέσω ανθρωπιστικής βοήθειας, 22 εκατ. μέσω επισιτιστικής βοήθειας και 28 εκατ. μέσω δραστηριοτήτων ετοιμότητας για την αντιμετώπιση των καταστροφών.

Η ΓΔ ECHO παρέσχε **ανθρωπιστική βοήθεια** για να αντιμετωπίσει τις συνέπειες των ακόλουθων καταστροφών:

- των πλημμυρών στο Μπενίν, την Burkina Faso, το Μπαγκλαντές, την Κολομβία και το Πακιστάν,
- των σεισμών στη Χιλή, την Ινδονησία και την Αϊτή,
- των κυκλώνων στην Νότια Ασία, την Κεντρική Αμερική και το Λάος,
- των ξηρασιών στο Μεγάλο Κέρας της Αφρικής, στην περιοχή του Σαχέλ, στη Βολιβία και στο Τσιμπουτί,
- των επιδημιών στη Δημοκρατία του Κονγκό, στην Αϊτή, στο Μαλαουί, στη Ζιμπάμπουε και στη Νοτιοανατολική Ασία.
- Επίσης, παρασχέθηκε ειδική βοήθεια στη Μογγολία, η οποία επλήγη από το φαινόμενο Dzud³, στο Μπαγκλαντές (κρίση των τρωκτικών), στις Φιλιππίνες (El Niño), στη Γουατεμάλα, η οποία επλήγη από σειρά φυσικών καταστροφών (έκρηξη ηφαιστείου, τροπική καταιγίδα, τροπική ύφεση μετά από μια σοβαρή ξηρασία το 2009) και στο Τατζικιστάν, που επλήγη από σεισμό, πλημμύρες και επιδημία πολιομυελίτιδας.

Όσον αφορά τις «**ανθρωπογενείς κρίσεις**», οι διεθνοτικές συγκρούσεις στο Νότιο Κυργιζιστάν, τον Ιούνιο του 2010, οδήγησαν σε επείγουσα παρέμβαση που κάλυπτε ένα ευρύ φάσμα τομέων, μεταξύ άλλων, καταλύματα, παροχή τροφίμων και ιατρική περίθαλψη, νομικές συμβουλές και προστασία. Στην Υεμένη, η πολιτική και ανθρωπιστική κατάσταση υποβαθμίστηκε, με πολλές ανοιχτές εσωτερικές συγκρούσεις σε όλη τη χώρα. Η αστάθεια στο Κέρας της Αφρικής, ιδίως στη Σομαλία, έχει ως αποτέλεσμα την αυξημένη ροή μεταναστών που αποβιβάζονται στις ακτές της Υεμένης και αυξανόμενο αριθμό προσφύγων και αιτούντων άσυλο. Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις που ακολούθησαν την κρίση των εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας στο Πακιστάν, το 2009, προκάλεσαν νέες μετακινήσεις πληθυσμού, με αποτέλεσμα να χρειαστεί να παρέμβει η ΓΔ ECHO για να καλύψει τις ανάγκες περίπου τριών εκατομμυρίων ανθρώπων οι οποίοι είχαν απόλυτη ανάγκη ανθρωπιστικής βοήθειας. Στα τέλη του έτους, η Ακτή του Ελεφαντοστού αντιμετώπισε μία μετεκλογική κρίση, η οποία έπληξε και τις γειτονικές χώρες.

Εκτός από αυτές τις κρίσεις, η Επιτροπή χρειάστηκε να διαχειριστεί πολλές **παρατεταμένες και πολύπλοκες επείγουσες καταστάσεις**. Ορισμένα παραδείγματα είναι:

- Το Σουδάν, όπου η αυξανόμενη ανασφάλεια, μεταξύ άλλων, οι συχνές στοχοθετημένες απαγωγές και η παρενόχληση των ανθρωπιστικών φορέων, καθώς και η εξαιρετικά περιορισμένη πρόσβαση συνέβαλαν στη σχεδόν πλήρη εξαφάνιση του ανθρωπιστικού χώρου στο Νταφούρ. Οι παρεμβάσεις περιορίζονται κυρίως στους καταυλισμούς, όπου οι συνθήκες εργασίας των εργαζομένων στον ανθρωπιστικό τομέα είναι εξαιρετικά επισφαλείς.
- Τα κατεχόμενα Παλαιστινιακά εδάφη, όπου οι συνδυασμένες επιπτώσεις του αποκλεισμού, του περιορισμού της πρόσβασης και της κυκλοφορίας καθώς και ο αντίκτυπος του καθεστώτος κατοχής στη Γάζα, στην περιοχή Γ της Δυτικής Όχθης και στην ανατολική Ιερουσαλήμ εξακολουθούν να καθιστούν τον πληθυσμό εξαιρετικά ευάλωτο και εξαρτώμενο από την εξωτερική βοήθεια.

³ Φυσικό φαινόμενο που οφείλεται στις συνεχείς και έντονες χιονοπτώσεις σε συνδυασμό με υπερβολικό κρύο, των οποίων προηγούνται ξηρά καλοκαίρια.

- Στην Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, οι συγκρούσεις, η σεξουαλική βία και η εσωτερική εκτόπιση του πληθυσμού συνεχίστηκαν καθόλη τη διάρκεια του έτους, αν και, σε ορισμένα τμήματα της χώρας, παρατηρήθηκε σταδιακή σταθεροποίηση.

Παρά την αύξηση των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών και του αριθμού των θυμάτων που οφείλεται στον πολύπλοκο χαρακτήρα των καταστάσεων επείγουσας ανάγκης κατά τα τελευταία έτη και παρά την έλλειψη σεβασμού των ανθρωπιστικών αρχών καθώς και την έλλειψη ασφάλειας και προστασίας των εργαζομένων στον ανθρωπιστικό τομέα, υπάρχουν και περιπτώσεις όπου η ανθρωπιστική κατάσταση βελτιώθηκε. Υπάρχουν αναμφισβήτητα ελπιδοφόρες ενδείξεις ότι οι ανθρωπιστικές παρεμβάσεις είναι επιτυχείς όταν η ανάπτυξη διαδέχεται τη χρηματοδότηση. Πρόκειται για την περίπτωση στη Σρί Λάνκα και τις Φιλιππίνες το 2010. Στη Σρί Λάνκα, η ανθρωπιστική κατάσταση βελτιώθηκε αισθητά. Σήμερα, το 75% των εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας επέστρεψαν στον τόπο καταγωγής τους, ενώ οι υπόλοιποι συνεχίζουν να ζουν με οικογένειες υποδοχής ή σε καταυλισμούς. Μέσω του προϋπολογισμού της, η ΕΕ εξακολουθεί να είναι ένας από τους συνεπέστερους χορηγούς ανθρωπιστικής βοήθειας. Χρηματοδότησε την άρση ναρκοπεδίων για ανθρωπιστικούς σκοπούς, και οι δραστηριότητες που χρηματοδότησε διευκόλυναν την ασφαλή επιστροφή των πρώην εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας. Εξάλλου, η βοήθεια εστιάστηκε περισσότερο σε πολυτομεακές παρεμβάσεις που περιελάμβαναν προμήθεια καταλυμάτων, βιοτικών πόρων και επισιτιστική βοήθεια. Συνεχίστηκαν οι ανησυχίες όσον αφορά την προστασία, και υψηλό ποσοστό οικογενειών που επέστρεψαν έχοντας ως αρχηγό οικογένειας γυναίκα. Τέλος, η κατάσταση όσον αφορά την ασφάλεια παρέμεινε σταθερή από την εποχή του τερματισμού των συγκρούσεων και, ενώ η πρόσβαση για τους εταίρους της ECHO παραμένει περιορισμένη, η γενική τάση δείχνει βελτίωση. Στις Φιλιππίνες, η κατάσταση όσον αφορά την ασφάλεια άρχισε να βελτιώνεται καθώς σημειώνεται πρόοδος στις ειρηνευτικές συνομιλίες που διεξάγονται μεταξύ των μερών, καθώς και λόγω της κατάπαυσης του πυρός, την εποπτεία της οποίας ασκούν μια κοινή επιτροπή συντονισμού για την παύση των εχθροπραξιών καθώς και μια διεθνής ομάδα παρακολούθησης υπό τη διοίκηση της Μαλαισίας. Η ΓΔ ECHO συνέχισε να παρέχει βοήθεια σε εκτοπισθέντες στο εσωτερικό της χώρας οι οποίοι διαβιούν ακόμη σε κέντρα εκκένωσης, και υποστήριξε τη διαδικασία επιστροφής των εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας. Στα τέλη του 2010, ο αριθμός των εκτοπισθέντων δεν υπερέβαινε τις 25000, γεγονός που συνηγορεί υπέρ της σταδιακής κατάργησης της ανθρωπιστικής βοήθειας και της αντικατάστασής της από πιο μακροπρόθεσμους μηχανισμούς.

Όσον αφορά την πολιτική προστασία, ο **μηχανισμός πολιτικής προστασίας** της ΕΕ ενεργοποιήθηκε 28 φορές κατά τη διάρκεια του έτους (11 φορές εντός και 17 φορές εκτός της ΕΕ), για να ανταποκριθεί στις πλημμύρες στο Πακιστάν, στην Αλβανία, τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, το Μαυροβούνιο, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Ρουμανία, το Μπενίν, το Τατζικιστάν και την Κολομβία, στο σεισμό και στις επιδημίες χολέρας στην Αϊτή, στο σεισμό στη Χιλή, και στην πετρελαιοκηλίδα στον Κόλπο του Μεξικού, σε μια σφοδρή καταιγίδα (Xynthia) που έπληξε την Δυτική Ευρώπη, σε δασικές πυρκαγιές στη Γαλλία, την Πορτογαλία και το Ισραήλ, σε χιονοπτώσεις στο ΗΒ και στις Κάτω Χώρες, σε τυφώνες και τροπικές καταιγίδες στη Γουατεμάλα και την Αϊτή, και, τέλος, στο χημικό ατύχημα στην Ουγγαρία, όπου πολλά χωριά βυθίστηκαν σε κόκκινη λάσπη που προερχόταν από ένα τοπικό εργοστάσιο παραγωγής αλουμινίου. 48 εμπειρογνώμονες απεστάλησαν εντός και εκτός της ΕΕ στο πλαίσιο 12 αποστολών αξιολόγησης και συντονισμού.

Η προπαρασκευαστική δράση για την ικανότητα ταχείας απόκρισης της ΕΕ το 2010 (μια πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου η οποία ξεκίνησε το 2008 και ανανεώθηκε το 2009 και, για τελευταία φορά, το 2010) παρήγαγε αποτελεσματικά προγράμματα και στήριξε

την περαιτέρω ανάπτυξη στον τομέα των ενοτήτων. Το 2010, τέσσερις ευρωπαϊκές δυνατότητες ταχείας αντίδρασης, οι οποίες σχεδιάστηκαν και ήταν σε επιφυλακή στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος, χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά σε καταστάσεις επείγουσας ανάγκης, συγκεκριμένα, μια εκσυγχρονισμένη ιατρική μονάδα με χειρουργείο και μια μονάδα καθαρισμού νερού στην Αϊτή μετά το σεισμό, ένα υψηλής ικανότητας σύστημα άντλησης στις πλημμύρες στην Πολωνία και στη Μολδαβία καθώς και μια ομάδα τεχνικής βοήθειας και στήριξης στην Αϊτή για τις επιδημίες της χολέρας.

Ο αριθμός των επιχειρήσεων μεταφοράς αυξήθηκε δραματικά το 2010 (55, από τις οποίες 50 με άμεσες επιχορηγήσεις και 5 με σύμβαση-πλαίσιο με ταξιδιωτικό πράκτορα).

Το 2010, άρχισε αναθεώρηση της πολιτικής που εφαρμόζεται σήμερα στον τομέα της πολιτικής προστασίας και είναι ακόμη υπό εξέλιξη.

Ο παρακάτω πίνακας δείχνει την **κατανομή** της χρηματοδότησης της ΕΕ για την ανθρωπιστική βοήθεια και την πολιτική προστασία, ανά περιοχή, το 2010, σύμφωνα με την αρχή της βοήθειας βάσει των αναγκών (σε χιλιάδες ευρώ).

Περιοχή/χώρα	Ποσό	%
Αφρική	468.550	42%
Σουδάν και Τσαντ	169.000	
Κεντρική Αφρική	84.750	
Κέρας της Αφρικής	96.000	
Δυτική Αφρική	87.100	
Νότιος Αφρική, Ινδικός Ωκεανός	31.700	
Μέση Ανατολή, Μεσόγειος, Καύκασος	98.000	9%
Μέση Ανατολή, Μεσόγειος	96.000	
Καύκασος	2.000	
Ασία	281.445	25%
Κεντρική και Νοτιοδυτική Ασία	198.295	
Κεντρική και Νότια Ασία	34.400	
Νότια Ασία και Ανατολική Ασία	48.750	
Λατινική Αμερική, Καραϊβική, και Ειρηνικός	158.500	14%
Λατινική Αμερική	34.500	
Καραϊβική και Ειρηνικός	124.000	
Πολιτική προστασία	28.061	3%
Εντός της ΕΕ	14.407	
Προπαρασκευαστική δράση ταχείας αντίδρασης	6.846	
Εκτός ΕΕ	6.808	
Παγκοσμίως (ανάπτυξη της ικανότητας, τεχνική βοήθεια, στήριξη)	80.304	7%
ΣΥΝΟΛΟ	1.114.860	100%

Για την πολιτική προστασία, η ΓΔ DG ECHO δεν παραδίδει κατά κανόνα την ανθρωπιστική βοήθεια απευθείας επιτόπου, αλλά εκτελεί την αποστολή της παρέχοντας χρηματοδότηση σε 200 περίπου **εταίρους** που αποτελούνται από μη κυβερνητικές οργανώσεις, οργανισμούς των ΗΕ, άλλες διεθνείς οργανώσεις, όπως η Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού, η Διεθνής

Ομοσπονδία των Εταιρειών του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου και ορισμένοι ειδικευμένοι οργανισμοί των κρατών μελών της ΕΕ.

Είναι σημαντικό να έχει η ΓΔ ECHO ένα ευρύ φάσμα εταίρων ώστε να μπορεί να καλύπτει όλο και μεγαλύτερο αριθμό αναγκών σε διάφορες περιοχές του κόσμου και σε καταστάσεις που είναι συχνά όλο και πιο πολύπλοκες. Οι επιχορηγήσεις και συνεισφορές τις οποίες διαχειρίζεται η ΓΔ ECHO χορηγούνται με επιλογή των καλύτερων προσφορών που λαμβάνονται για την κάλυψη των αναγκών των πλέον ευάλωτων. Το 2010, η χρηματοδότηση κατανεμήθη μεταξύ των εταίρων της ΓΔ ECHO ως εξής: ΜΚΟ 50%, οργανισμοί των ΗΕ 39% και διεθνείς οργανώσεις 11%.

Οι ανθρωπιστικές οργανώσεις έρχονται αντιμέτωπες με το πρόβλημα της **όλο και πιο περιορισμένης πρόσβασης στους δικαιούχους**, γεγονός που οφείλεται αφενός στη συρρίκνωση του ανθρωπιστικού χώρου που επιβάλλουν κυβερνητικοί και μη κυβερνητικοί φορείς που δεν σέβονται τις στοιχειωδέστερες αρχές προστασίας που προβλέπονται από το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, και αφετέρου στους περιορισμούς για λόγους ασφάλειας. Όλο και συχνότερα, οι κυβερνήσεις επιβάλλουν περιορισμούς στην παράδοση της ανθρωπιστικής βοήθειας (π.χ. Σρι Λάνκα). Σε πολλές ζώνες συγκρούσεων (π.χ. Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, Σομαλία, Σουδάν), οι εργαζόμενοι στον ανθρωπιστικό τομέα έρχονται αντιμέτωποι με ιδιαίτερα βάναντες πολεμικές μεθόδους, όπως η στοχοθέτηση των αμάχων και η συχνή χρήση σεξουαλικής βίας ως πολεμικού όπλου. Οι επιθέσεις που υφίστανται οι εργαζόμενοι στον ανθρωπιστικό τομέα, περιλαμβανομένων των απελάσεων και των δολοφονιών, φαίνεται να αυξάνονται. Οι χορηγοί πρέπει να αντιμετωπίσουν το γεγονός ότι όχι μόνο απειλείται η ασφάλεια του προσωπικού στον ανθρωπιστικό τομέα, αλλά και η χρηματοδότηση και οι υποδομές που παρέχουν. Ορισμένες κυβερνήσεις, φτάνουν στο σημείο να απαλλοτριώνουν ή να «δανείζονται» τα κεφάλαια και τα περιουσιακά στοιχεία που χρηματοδοτούνται από χορηγούς ή/και να απελαύνουν τις οργανώσεις ανθρωπιστικής βοήθειας μόλις τις απογυμνώσουν από τα περιουσιακά τους στοιχεία.

Πολιτική ανθρωπιστικής βοήθειας και πολιτικής προστασίας

Σε επίπεδο πολιτικής, τα περισσότερα θέματα της γενικής πολιτικής της ανθρωπιστικής βοήθειας παρουσιάζονται στην **Ευρωπαϊκή Κοινή Αντίληψη για την Ανθρωπιστική Βοήθεια** του 2007 και στο σχέδιο δράσης της. Η ενδιάμεση αξιολόγηση του σχεδίου δράσης στο πλαίσιο της κοινής αντίληψης, που ολοκληρώθηκε το Φθινόπωρο του 2010⁴, επιβεβαίωσε τη σταθερή πρόοδο που σημειώνεται στην υλοποίηση των δράσεων σε όλους τους τομείς. Τα αποτελέσματα της ενδιάμεσης αξιολόγησης διατίθενται στην εξής διεύθυνση: http://ec.europa.eu/echo/policies/consensus_en.htm.

Πολύ μεγάλος αριθμός ευάλωτων πληθυσμών εξακολουθεί να πλήττεται από οξεία επισιτιστική και διατροφική ανασφάλεια, δηλ. περίπου το 10% των ανθρώπων που ζουν σε κατάσταση επισιτιστικής ανασφάλειας, οι οποίοι ανέρχονται περίπου σε 1 δισεκατ. στον κόσμο. Το Μάρτιο, η Επιτροπή εξέδωσε **Ανακοίνωση για τη Στρατηγική Επισιτιστικής Ανθρωπιστικής Βοήθειας**⁵. Στην ανακοίνωση αυτή παρουσιάζεται το γενικό πλαίσιο της ανθρωπιστικής δράσης της ΕΕ που αποσκοπεί στην ενίσχυση των προσπαθειών για την αντιμετώπιση της επισιτιστικής ανασφάλειας σε περιπτώσεις ανθρωπιστικών κρίσεων, αναζητώντας τον πλέον κατάλληλο συνδυασμό εργαλείων για να παρέχει την πλέον αποτελεσματική και πρόσφορη επισιτιστική βοήθεια σε ένα δεδομένο ανθρωπιστικό πλαίσιο.

⁴ COM(2010) 722, SEC(2010) 1505.

⁵ COM(2010) 126 (http://ec.europa.eu/echo/policies/food_assistance_en.htm).

Η Επιτροπή υπέβαλε επίσης προτάσεις για να ενισχύσει την ικανότητα **απόκρισης στις καταστροφές της ΕΕ**. Η ανακοίνωση⁶ στοχεύει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της συνοχής και της προβολής, βασισμένη στα κύρια συστατικά της απόκρισής της, δηλ. την ανθρωπιστική βοήθεια και πολιτική προστασία, καθώς και τη στρατιωτική στήριξη, όπου χρειάζεται και είναι σκόπιμο, εντός και εκτός της ΕΕ. Τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την Αϊτή και το Πακιστάν, καθώς και από τις πρόσφατες φυσικές καταστροφές εντός της Ευρώπης, θα διαμορφώσουν τις μελλοντικές προτάσεις.

Μετά τη θέση σε ισχύ της συνθήκης της Λισσαβόνας, η Επιτροπή εργάζεται, πραγματοποιώντας τακτικές διαβουλεύσεις με τα κράτη μέλη και άλλους ενδιαφερομένους, για τη συγκρότηση ενός **Ευρωπαϊκού Σώματος Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας (ΕΣΕΑΒ)**,⁷ όπως απαιτείται από το άρθρο 214 παράγραφος 5. Το Νοέμβριο, εκδόθηκε ανακοίνωση με σκοπό να επιτρέψει στους ευρωπαίους πολίτες να συμβάλουν στις προσπάθειες της βοήθειας και να υπενθυμίσει τις ευρωπαϊκές αξίες, όπως την **αλληλεγγύη** με τα άτομα που χρίζουν βοήθειας. Την ανακοίνωση θα ακολουθήσουν πιλοτικές δράσεις που θα εκτελεστούν το 2011, που θα είναι το *Ευρωπαϊκό Έτος Εθελοντισμού*, καθώς και η προετοιμασία μιας νομοθετικής πρότασης για τη συγκρότηση του ΕΣΕΑΒ.

Μία ειδική **έρευνα του ευρωβαρόμετρου** για την ανθρωπιστική βοήθεια η οποία διεξήχθη το 2010, έδειξε μεταξύ των πολιτών της ΕΕ υψηλό επίπεδο αλληλεγγύης με τα θύματα των συγκρούσεων και των φυσικών καταστροφών εκτός της ΕΕ. Οκτώ στους δέκα πολίτες θεωρούν ότι είναι σημαντικό να χρηματοδοτεί η ΕΕ ανθρωπιστική βοήθεια εκτός των συνόρων τους.

Η Επιτροπή στηρίζει **δράσεις ετοιμότητας** σε περίπτωση καταστροφών σε περιοχές που είναι εκτεθειμένες σε φυσικές καταστροφές, προκειμένου να βοηθήσει τις τοπικές κοινότητες να αντιδράσουν γρήγορα και αποτελεσματικά όταν ενσκήπτει η καταστροφή, επιτρέποντας έτσι να σωθούν πολλές ζωές. Η Επιτροπή συνέχισε τη στήριξη της στα προγράμματα DIPECHO που δρομολογήθηκαν το 2009 και στα νέα προγράμματα στη Νότια Αφρική, την Κεντρική Ασία, την Νοτιοανατολική Ασία και την Κεντρική Αμερική. Η συνεισφορά στην ετοιμότητα σε περίπτωση καταστροφής υπερβαίνει τα σχέδια δράσης της DIPECHO, καθώς πολλές από τις σημαντικές αποφάσεις χρηματοδότησης στον ανθρωπιστικό τομέα περιλαμβάνουν στους στόχους τους την ετοιμότητα σε περίπτωση καταστροφών ή την άμβλυνση των επιπτώσεων των καταστροφών. Η ενσωμάτωση αυτού του στόχου βασίζεται σε δραστηριότητες που συνδέονται με τη στήριξη των έργων υποδομής, την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση του κοινού, την άμβλυνση σε μικρή κλίμακα, τη χαρτογράφηση και τη μηχανογράφηση των δεδομένων, τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης, την εκπαίδευση, τη θεσμική ενίσχυση και τις δραστηριότητες που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή.

Στο πλαίσιο της εντολής της για **πολιτική προστασία**, η ΓΔ ECHO ενθαρρύνει και διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ των 31 κρατών⁸ που συμμετέχουν στο μηχανισμό πολιτικής προστασίας και το χρηματοδοτικό μέσο. Με τον τρόπο αυτό, επιδιώκει να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των συστημάτων πρόληψης και προστασίας από τις φυσικές, τεχνολογικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές στην Ευρώπη. Για παράδειγμα, το

⁶ COM(2010) 600 τελικό και SEC(2010) 1243/1242
http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/georgieva/hot_topics/european_disaster_response_capacity_en.htm

⁷ COM(2010) 683
http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/georgieva/hot_topics/voluntary_humanitarian_en.htm

⁸ Τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ, η Νορβηγία, η Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και η Κροατία.

2010, η Επιτροπή εξέδωσε ένα έγγραφο γενικών κατευθύνσεων σχετικά με την αξιολόγηση και τη χαρτογράφηση των κινδύνων σε εθνικό επίπεδο με σκοπό τη διαχείριση των καταστροφών. Το έγγραφο αυτό εκπονήθηκε σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές των κρατών μελών. Αναμένεται τώρα ότι τα κράτη μέλη θα αναπτύξουν περαιτέρω τις διαδικασίες διαχείρισης των εθνικών κινδύνων, στο πλαίσιο των οποίων θα κάνουν χρήση αυτών των γενικών κατευθύνσεων. Οι πρωτοβουλίες αυτές θα αποτελέσουν σημαντικό βήμα προς την ενίσχυση της νοοτροπίας όσον αφορά τη διαχείριση των κινδύνων εντός της ΕΕ. Η εφαρμογή του μηχανισμού πολιτικής προστασίας και του χρηματοδοτικού μέσου του αυξάνουν την προστασία των πληθυσμών, του περιβάλλοντος, της ιδιοκτησίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς σε περίπτωση καταστροφών. Στον τομέα της ετοιμότητας, η στήριξη της ΕΕ εστιάζεται σε συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης, στις ενότητες και στο πρόγραμμα κατάρτισης του μηχανισμού πολιτικής προστασίας (το 2010, εκπαιδεύτηκαν πλέον των 870 εμπειρογνομόνων και παρεσχέθη στήριξη σε τέσσερις ασκήσεις πλήρους κλίμακας). Εξάλλου, η Επιτροπή παρέσχε χρηματοδοτική στήριξη σε ορισμένα προγράμματα συνεργασίας για την ετοιμότητα (π.χ. βελτίωση του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης σε τριάντα ευρωπαϊκές χώρες, επέκταση της περιόδου πρόβλεψης σε πέντε μέρες και την ενσωμάτωση στα συστήματα αυτά των προειδοποιήσεων για βροχοπτώσεις και πλημμύρες).

Η βοήθεια που βασίζεται σε πόρους που διαθέτουν τα κράτη μέλη παρέχεται εντός της ΕΕ και των τρίτων χωρών που πλήττονται από καταστροφές, κατόπιν αιτήματος της κυβέρνησης της ενδιαφερόμενης χώρας.